

ОСУЧАСНЕННЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ШЛЯХОМ УПРОВАДЖЕННЯ СП(ПТ)О З РОБОЧИХ ПРОФЕСІЙ

Шаповалова Н.В.,

*директор навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Миколаївській області,
м. Миколаїв, Україна*

Наразі одним із пріоритетів української держави є системна трансформація сфери освіти і науки для забезпечення нової якості освіти на всіх її рівнях. Серед напрямів реформування професійної (професійно-технічної) освіти – підвищення якості професійної освіти та посилення зв'язку з ринком праці [3].

Нинішня економіка України потребує кваліфікованих робітників, обізнаних із сучасними виробничими технологіями, обладнанням, технікою, інструментом; здатних швидко адаптуватися на робочому місці і в колективі, реагувати на проблемні ситуації, вирішувати їх; мобільних, готових до самозайнятості тощо.

Аби задовольнити вимоги ринку праці необхідно переглянути зміст професійної (професійно-технічної) освіти, підходи до надання освітніх послуг.

Міністерством освіти і науки України з 2017 року здійснюється робота щодо оновлення змісту професійної (професійно-технічної) освіти шляхом упровадження стандартів професійної (професійно-технічної) освіти з конкретних робітничих професій.

Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти (далі – СП(ПТ)О), що визначає: вимоги до змісту професійної (професійно-технічної) освіти; вимоги до обов'язкових компетентностей та результатів навчання здобувача освіти відповідного рівня; професійні та освітні кваліфікації; загальний обсяг навчального навантаження здобувачів освіти; умови, що визначають можливість особи почати навчання за професією; вимоги до навчання з охорони праці; порядок присвоєння кваліфікацій у межах професії. [4]

Ініціаторами розроблення СП(ПТ)О можуть бути центральні/регіональні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, заклади освіти, роботодавці, їхні організації та об'єднання, наукові, методичні установи, громадські організації, фізичні/юридичні особи, що здійснюють освітню діяльність [4].

СП(ПТ)О використовуються для розроблення освітніх програм, робочих навчальних планів та програм з навчальних предметів; розроблення комплексного методичного забезпечення предмета, професії; розроблення стандартів оцінювання результатів навчання; проведення професійної орієнтації та планування професійної кар'єри. [4]

З урахуванням ст. 15 та ст. 32 Закону України «Про освіту» структурування змісту СП(ПТ)О базується на компетентнісному підході, який передбачає формування у здобувача освіти ключових та професійних компетентностей. [1]

Ключові компетентності дають змогу особі розуміти ситуацію, досягати успіху в особистісному і професійному житті, набувати соціальної самостійності та забезпечують ефективну професійну й міжособистісну взаємодію.

Професійні компетентності визначають здатність особи в межах повноважень застосовувати спеціальні знання, уміння та навички, виявляти відповідні моральні та ділові якості для належного виконання встановлених завдань і обов'язків, навчання, професійного та особистісного розвитку. [2]

Для формування компетентностей з конкретної робітничої професії використовуються професійні стандарти – затверджені в установленому порядку вимоги до компетентностей працівників, що слугують основою для формування професійних кваліфікацій [1].

Чим відрізняються сучасні стандарти від попередніх?

Упровадження СП(ПТ)О передбачає і сприяє тісній співпраці закладу професійної (професійно-технічної) освіти і підприємств – замовників робітничих кадрів.

У СП(ПТ)О на компетентнісному підході відсутні перелік навчальних предметів з визначеною кількістю годин на кожен. Відсутні й навчальні програми з кожного предмета з переліком тем і передбаченою кількістю годин на кожен.

Тож заклад професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) самостійно формує робочий навчальний план відповідно до визначених компетентностей та пропозицій роботодавців.

Робочі навчальні програми з предметів та виробничого навчання розробляються безпосередньо викладачами і майстрами виробничого навчання також спільно з підприємствами, враховуючи їхні потреби.

Отже, сучасні СП(ПТ)О дозволяють готувати не тільки універсального кваліфікованого робітника, а й працівника для конкретного роботодавця.

Для розроблення проєктів СП(ПТ)О Міністерство освіти і науки України щороку визначає перелік професій і формує робочі групи, до складу яких включаються працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти, підприємств (організацій, установ, закладів).

Керівниками робочих груп є навчально (науково-методичні) центри (кабінети) професійно-технічної освіти в регіонах, які організують і координують роботу всіх членів, а саме: встановлюють контакти з кожним членом робочої групи, створюють онлайн платформи для спільної роботи, надсилають робочі матеріали учасникам для ознайомлення (методики розроблення СП(ПТ)О, кваліфікаційні характеристики, професійні стандарти тощо), забезпечують літературне та технічне редагування проєкту СП(ПТ)О, подають проєкт до Міністерства освіти і науки України для розміщення на громадське обговорення, затвердження.

Навчально (науково-методичні) центри (кабінети) професійно-технічної освіти здійснюють також організаційно-методичний супровід упровадження затверджених СП(ПТ)О: інформують заклади професійної (професійно-технічної) освіти про зміни у чинному законодавстві, надають консультативну допомогу закладам та педагогічним працівникам у розробленні освітніх програм, робочих навчальних планів, програм навчальних предметів, комплексного методичного забезпечення відповідно до вимог щодо формування компетентностей.

Наразі в Україні затверджено 184 СП(ПТ)О, які мають бути запроваджені у закладах професійної (професійно-технічної) освіти незалежно від форм власності та підпорядкування, на підприємствах, в установах, організаціях, що здійснюють або забезпечують підготовку кваліфікованих робітників.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, №38-39, ст.370.
2. Загальні положення стандартів професійної (професійно-технічної) освіти з конкретної робітничої професії.
3. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року.
4. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів професійної (професійно-технічної) освіти за компетентнісним підходом, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 17.02.2021 №216.